

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора,
професор кафедри освітології та психолого-педагогічних наук
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
Желанової Вікторії В'ячеславівни про дисертацію
Пасхал Олександрі Сергіївни «Формування іншомовної професійної
компетентності майбутніх психологів в інформаційно-освітньому
середовищі закладу вищої освіти», подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 011
Освітні, педагогічні науки**

Ступінь актуальності обраної теми. Актуальність поданого дослідження зумовлена глобалізаційними процесами, що пов'язані з орієнтацією нашої держави на інтеграцію із світовою спільнотою й посилюють необхідність і доцільність формування іншомовної професійної компетентності здобувачів вищої освіти. Особливо це стосується підготовки психологів, адже професіонали у цій сфері, які володіють англійською мовою як мовою міжнародного наукового спілкування, мають значні конкурентні переваги на глобальному ринку праці та отримують доступ до передового зарубіжного досвіду в психологічній науці й практиці. До того ж проблема набуває особливої гостроти в контексті сучасних реалій, пов'язаних із загальною психологічною травматизацією населення України, що потребує певного психологічного супроводу в умовах війни, а також з тотальною цифровізацією сучасної вищої освіти у контексті реалізації положень парадигми «Освіта 5.0». Отже, дисертаційна робота О. С. Пасхал, у якій обґрунтовується доцільність упровадження інформаційно-освітнього середовища як площини формування іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів, є актуальною, необхідною й доцільною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація О. С. Пасхал складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (256 найменувань, з них 166 – іноземною мовою) та 12

додатків, робота ілюстрована 15 таблицями та 4 рисунками, які змістовно доповнюють теоретичні положення.

Об'єктом дослідження визначено підготовку психологів в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти; *предметом* – зміст, форми, методи та структурно-функціональну модель формування іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів у цьому середовищі. *Мета дослідження* полягає у проектуванні, теоретичному обґрунтуванні та перевірці ефективності структурно-функціональної моделі формування іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів та педагогічної доцільності авторської технології навчання. *Завдання дослідження* розроблено з достатньою деталізацією та логічною послідовністю: від аналізу стану проблеми у педагогічній теорії й практиці до термінологічного аналізу, визначення критеріїв і показників, розробки й апробації структурно-функціональної моделі формування іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів. Така структура забезпечує органічний розвиток наукового пошуку від теорії до практики.

У першому розділі дисертації *«Теоретичні засади формування іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів»* презентовано ґрунтовний аналіз наукової літератури та теоретико-методологічного підґрунтя дослідження. Авторка чітко окреслює категоріальний апарат дисертації, розкриває сутнісні та змістові характеристики поняття «іншомовна професійна компетентність майбутніх психологів», аналізує психолого-педагогічні аспекти її формування. Загалом у розділі представлено ґрунтовне теоретичне опрацювання проблеми та авторське тлумачення наукового контексту дослідження.

Другий розділ *«Науково-методичне забезпечення процесу формування іншомовної компетентності майбутніх психологів»* присвячений висвітленню науково-методичного забезпечення процесу формування іншомовної компетентності. Варто відзначити наукову доцільність розробленої авторкою структурно-функціональної моделі, що акумулює теоретичні засади роботи з їх практичною реалізацією. Зокрема, обґрунтування доцільності змішаного навчання як основного компонента формування компетентності та використання міждисциплінарних проєктів як засобу її інтенсифікації демонструють інноваційний підхід до вирішення досліджуваної проблеми.

Розроблений авторкою елективний курс «Professional Competence in English» є вдалою практичною реалізацією теоретичних положень дисертації.

Третій розділ – «*Експериментальна перевірка ефективності моделі формування іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів*» – присвячений експериментальній перевірці ефективності розробленої моделі, де подано методику організації і проведення педагогічного експерименту. Особливо варто відзначити коректність збору даних, їх аналіз та синтез, а також упроваджену систему оцінювання. Результати контрольного етапу педагогічного експерименту засвідчують дієве та статистично значуще зростання кількісно-якісних показників виконання завдань щодо виявлення рівня сформованості іншомовної професійної компетентності в експериментальних групах на противагу контрольним.

Висновки дисертації відповідають поставленим завданням та логічно завершують теоретичне, методичне та практичне дослідження, що характеризується як науковою, так і практичною значущістю.

Достовірність та новизна отриманих результатів. Найбільш суттєвими результатами, що характеризують наукову новизну поданої дисертаційної роботи, є такі: *вперше* подано авторське визначення поняття «іншомовна професійна компетентність майбутніх психологів» як складової професійної особистісної компетентності; конкретизовано сутність і зміст іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів; виявлено і детально описано її структуру; визначено теоретичні та методичні засади формування іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів; обґрунтовано та розроблено засоби, що забезпечують вирішення завдань формування іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти; розроблено і реалізовано структурно-функціональну модель, що розкриває зміст та етапи формування іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів (етапи професійної ідентифікації, професійної реалізації та професійного самовдосконалення) і містить критеріально-оцінювальний апарат; визначено і реалізовано комплекс організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективне формування іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів; запропоновано процедуру перевірки ефективності формування компонентів іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів; аргументовано особливості

аргументовано особливості формування іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів; спроектовано, теоретично обґрунтовано структурно-функціональну модель іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів, підґрунтям якої виступає елективний курс «Professional Competence in English» («Професійна компетентність англійською»), для ефективної реалізації якого було спеціально створене інформаційно-освітнє середовище; *удосконалено і конкретизовано* змістові компоненти формування іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів – конструювання, моделювання і проектування діяльності; усвідомлення, формулювання і творче вирішення завдань; *подальшого розвитку набули* шляхи та механізми вдосконалення іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів в умовах інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти.

Повнота викладу в наукових публікаціях, відсутність порушення академічної доброчесності. Основні положення й результати дисертаційного дослідження висвітлено у 7 наукових працях (2 – у співавторстві), з яких: 3 статті у наукових фахових виданнях із педагогіки, 1 стаття у зарубіжному періодичному науковому виданні, яке включено до наукометричної бази Web of Science), 2 статті апробаційного характеру, 1 публікація, що додатково відображає результати дисертаційного дослідження.

Текст дисертації перевірено на наявність подібностей за допомогою онлайн-сервісу Turnitin (ID: oid:2945:380713230 від 28 квітня 2026 р.). Виявлено такі результати: 13% Overall Similarity. The combined total of all matches, including overlapping sources, for each database: 13% Internet database; 3% Publications database (Crossref database); 5% Submitted Works database.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження на різних етапах виконання роботи обговорено на засіданнях кафедри освіти дорослих та кафедри педагогіки Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, викладено у доповідях на звітних, науково-практичних і науково-методичних конференціях, симпозіумах та семінарах різних рівнів: *міжнародних* – «Заклучна конференція. Підвищення кваліфікації «Youth Hub» (Чернівці, 29.11.2023); «Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих (вітчизняний і світовий досвід упровадження)» (Київ, 20.04.2024); «Світові

освітні тренди: навчання впродовж життя в інформаційному суспільстві» (Київ, 20-21.06.2024); «Цифрова трансформація освіти: теоретико-методичні засади» (Київ, 20 жовтня 2024); «Сучасна освіта: стратегії та технології навчання молоді і дорослих» (Київ, 7-8 березня 2024); «Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців в умовах воєнного стану» (22 травня 2024); «Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих (вітчизняний і світовий досвід упровадження)» (Київ, 24.04.2025); «Україністика в Угорщині та поза її межами» (Ужгород, 28-29 листопада 2025); . The 5th EADMT conference 'Visibility, Vitality and Vision of Dance Movement Therapy. Embodied Knowing in an Unpredictable World' (Vilnius, 12-14.09.2025); EdHeroes Global Forum 2025: Technology and Innovation in Education (Kyiv, 10.07.2025); «Особистість як простір випробування та формування культури (в умовах воєнного стану)» (Київ, 15-17 травня 2025); *всеукраїнських* – «Психічне здоров'я: громадські та негромадські установи. Складнощі та перспективи співпраці» (Київ, 10.10.2023); «Контексти наукових досліджень Володимира Бондаря. Адаптивне навчання студентів в умовах воєнного стану та відновлення України» (Київ, 03.10.2024).

Практичне значення і впровадження отриманих результатів дослідження полягає в розробленні й упровадженні в освітній процес елективного курсу «Professional Competence in English» («Професійна компетентність англійською»), з імплементацією тілесно-орієнтованих практик, що містить сукупність навчально-методичної документації, зокрема: навчальну програму, лекційний курс, практичні заняття, тестові завдання, зорієнтовані на самоосвітню та проєктну діяльність здобувачів освіти; методика діагностування рівня сформованості іншомовної компетентності психологів; критерії оцінювання рівнів сформованості іншомовної компетентності психологів, зумовлені міжпредметними зв'язками.

Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані в освітньому процесі педагогічних і класичних ЗВО, зокрема у підготовці здобувачів освіти за спеціальністю С4 «Психологія. Практична психологія».

Оцінка змісту та основних положень дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлено авторські ідеї та розробки, що уможливили

розв'язання завдань дослідження. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, обґрунтовані, розроблені й сформульовані дисертантом особисто. Подані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані з метою підкріплення ідей здобувача. Більш суттєві результати дослідження викладені у висновках відповідно до завдань дисертації. Загалом текст дисертації відповідає чинним вимогам щодо його оформлення.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих О. С. Пасхал результатів, слід назвати деякі дискусійні положення, а також висловити окремі побажання:

1. У структурі іншомовної професійної компетентності авторкою виокремлено когнітивний, мовленнєвий, соціокультурний та освітньо-діяльнісний компоненти. На нашу думку, потребує деталізації висвітлення специфічних індикаторів сформованості саме соціокультурного компонента, з огляду на сучасні реалії освіти, що пов'язані з певними обмеженнями на розвиток міжкультурної компетентності майбутніх психологів.

2. У процесі аналізу цифрових інструментів формування іншомовної компетентності авторка обґрунтовує доцільність переходу від інституційної LMS Moodle до гнучких інструментів Google (Google Meet, Google Drive), однак у дисертації варто було б ширше висвітлити механізми інтеграції результатів проектного навчання на базі Google у загальну систему оцінювання та адміністрування Moodle, що залишається основною платформою в університетах України.

3. У своєму дослідженні авторка пропонує вбудовані в елективний курс тілесно-орієнтовані практики, проте, на нашу думку, було б доцільно представити більш детальний опис їхнього контенту та механізмів впровадження у віртуальному середовищі, оскільки саме цей інноваційний аспект є малодослідженим.

4. Слід зауважити, що дисертантка приділяє значну увагу мотиваційним аспектам іншомовної компетентності, але, на наш погляд, варто було б детальніше розкрити стратегії формування внутрішньої мотивації студентів до вивчення англійської мови в професійному контексті, особливо у студентів із низьким вихідним рівнем володіння мовою.

5. На нашу думку, потребує більш конкретного висвітлення експериментальна вибірка дослідження.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Пасхал Олександри Сергіївни «Формування іншомовної професійної компетентності майбутніх психологів в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти» є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, відповідає чинним вимогам Наказу МОН України від 12.01.2017 р. №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно Наказу МОН України від 31.05.2019 р. №759) і Постанові Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно Постанови Кабінету Міністрів України №341 від 21.03.2022 р.), а її авторка Пасхал Олександра Сергіївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології
та психолого-педагогічних наук
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Вікторія ЖЕЛАНОВА

ВЛАСНИЙ ПІДПИС
ЗАСВІДЧУЮ
(п.і.б.)
(посада)